

Palvelualueiden vastineet vuoden 2023 arviointikertomuksen havaintoihin

Tarkastuslautakunnan esittämät havainnot (tekstissä kursivoituna ja vahvennettuna) ovat lainauksia tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta, joihin on pyydetty kunnanhallitusta ja lautakuntia antamaan vastineensa kunnanvaltuustolle sekä tarkastuslautakunnalle lokakuun loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunnan havainnot vuoden 2023 tilinpäätöksestä:

Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Toimiala	Tarkastuslautakunnan arvio: tavoitteiden toteutuminen	Tarkastuslautakunnan kommentit	Palvelualueiden vastineet:
Hallintopalvelut		<p>- Sairauspoissaolot yli 12 pv/hlö, toteutui 14,8 pv/hlö</p> <p>-Aloitteiden käsittelyn läpimenoaika, tavoite 3kk, toteutui 6 kk</p>	<p>Vuonna 2023 oli edelleen paljon hengitystieinfektioita, jotka vaikuttivat lyhyiden alle 7 pv sairauspoissaolojen kasvuun. Pitkien (yli 90 pv:n sairauslomien kohdalla) oli tilanteita, joihin ei kuntoutus/ työkyvyntuen toimenpitein ollut mahdollista vaikuttaa. Työkykyjohtamisen osaamisen vahvistamiseksi esihenkilövalmennukset jatkuvat.</p> <p>Keskiarvoa nostaa muutama vanha aloite, jotka merkitty keskeneräiseksi. Aloitteiden käsittelyn seuranta tehostettu ja edelleen tehostetaan kunnan johtoryhmän toimesta.</p>
Sivistyspalvelut		<p>- Perheen koettu taloudellinen tilanne kohtalainen tai sitä huonompi, % 8. ja 9. luokan oppilaista, tavoite 26,7 %, toteutui 37,7 %</p>	<p>Perheiden tilannetta on tuettu vuoden 2023 aikana tarjoamalla liikuntapalveluissa harrastestipendiä lapsille ja nuorille. Erityisryhmien liikunta on tuettu Futuurikerhon kautta. Nuorisopalveluiden kohderyhmään kuuluvat erityisesti yläkouluikäiset nuoret. Kunnan tuki perheille toteutuu omien palveluiden kautta ja on välillistä tukea perheille. Kunnan palveluissa ei ole taloudellisia esteitä.</p>

		- Koulukiusattuna useammin kuin kerran viikossa 4. ja 5. luokan oppilas tavoite 5,6 %, toteutui 8,7 % ja 8. ja 9.luokan oppilas, tavoite 8 %, toteutui 8,9 %	Koulukiusaamisen kysymykseen vastaus annettu taulukon alla seuraavassa vastineessa.
Hyvinvointi- palvelut		- Huumausainerikokset yhteensä vuodessa enintään 45, toteutui 51 -Vaikuttamistoimielinten lausuntojen ja aloitteiden määrä vähintään 16, toteutui 12	Huumausainerikosten hillitsemiseen yksittäiset toimialat eivät voi kovin paljon tehdä. Tähän tarvitaan tiivistä yhteistyötä myös hyvinvointialueen kanssa. Kuntaan on palkattu ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, joka tehtäviin kuuluu ehkäisevän päihdetyön koordinointi eri toimijoiden kanssa. Eri toimialojen tulee jatkossa yhdessä laatia suunnitelma esim. hankkeista tms. suunnitelmista. Suunnitelma toimitetaan vaikuttamistoimielimille kokonaisuudessaan, joten he pystyvät ennakoimaan ja tekemään lausuntoja jo suunnitelmavaiheessa. Eri toimialojen päälliköt/asiantuntijat vierailevat vaikuttamistoimielinten kokouksissa säännöllisin väliajoin kertomassa kuntalaisten arkeen liittyvistä suunnitelmista. Kuntalaisten hyvinvointiin liittyviä katsauksia raportoidaan osavuosikatsauksissa ja kuntalaisilloissa, joita on pidetty kevätpuolella eri puolella Mäntsälään. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvointipalvelualueen asioita on hyvinvointipäällikkö käynyt kertomassa säännöllisesti kunnan johtoryhmässä ja kunnanhallituksessa.
Tekniset palvelut		- kuntakonserni on hiilineutraali v. 2035 mennessä, tavoite 5,2 tCO2 euroa/asukas, toteutui 5,4 (tieto vuodelta 2022)	Mäntsälän asukaskohtaiset kasvihuonepäästöt ovat olleet laskevalla trendillä. Suomen ympäristökeskuksen tilastoseurannasta (hiilineutraalisuomi.fi) saadaan toteuma vuoden verran jälkikäteen eli tässä on verrattu vuoden 2023 tavoitelukua tilastoista

			saatuun vuoden 2022 lukuun. Päästökehitys on laskusuunnassa ja vuodelle 2023 asetettuun tavoitelukuun todennäköisesti päästään ainakin lähelle kun vuoden 2023 tilastot julkaistaan.
Kuntakehitys- palvelut		- Myynnissä olevat vapaat yritystontit pieniä tontteja tavoite 5, toteutui 2 kpl, suuria tontteja tavoite 1, ei toteutunut - Aloittavien yritysten nettolisäys tavoite 70, toteutui 63	Suurten, yli 10 hehtaarin yritystonttien saaminen myyntiin on monivaiheinen prosessi, joka kestää useita vuosia. Vuonna 2023 keskityttiin keskeisten alueiden maanhankintaan ja strategisen yleiskaavan valmisteluun, jotka luovat perustan tulevalle asemakaavoitukselle. Alueiden kehittäminen vaatii myös merkittäviä infrastruktuuri-investointeja. Tavoitetta kohti edetään suunnitelmallisesti. Matalasuhdanteesta johtuen perustettujen yritysten määrä laski hieman ennätyksellisestä edellisvuodesta. Samaan aikaan lakanneiden yritysten määrä myös nousi hieman.

”Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston vuodelle 2023 asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet saavutettiin. Verotulojen ja valtionosuuksien arvioitua positiivisempi kehitys mahdollisti talousarvion tavoitteiden toteutumisen. Strategiset tavoitteet saavutettiin pääosin. Mäntsälän väkiluku on ollut lievässä kasvussa useamman vuoden ajan, mutta kasvu ei toteutunut kärkitavoitteen mukaisesti (0,5–1 %). Väkiluku kasvoi vuoden 2023 aikana 38 henkilöllä. Tarkastuslautakunta keskusteli koulukiusaamisen tavoitteista ja esittää, että koulukiusaamisen osalta tulisi olla nolla toleranssi.”

Vastine: Mäntsälän asukasluku on kasvanut lievästi kuusi vuotta peräkkäin niin kuin tarkastuslautakunta toteaa. Vuosina 2018-2023 asukasluku on kasvanut yhteensä 271 henkilöä. Kasvu ei ole ollut tavoitteen mukainen. Tähän on erityisesti kaksi syytä. Ensimmäinen on luonnollisen väestökasvun hiipuminen. Mäntsälään syntyy tällä hetkellä noin sata lasta vähemmän kuin esimerkiksi kymmenen vuotta sitten. Toinen, erityisesti viimeaikaiseen kasvuun vaikuttanut tekijä on asuntorakentamisen pysähdys, joka puolestaan johtuu yleisestä taloudellisesta tilanteesta ja nousseesta korkotasosta.

Opetuspalveluissa tehdään kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennalta ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi systemaattista työtä. Kiusaamisen vastaisessa työssä on nollatoleranssi. Opetuspalveluiden toimintaa ohjaa suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä (sisältyy opiskeluhoitosuunnitelmaan) sekä erillinen 15 toimenpiteen toimenpideohjelma (Sivltk 12.10.2021 §36). Mäntsälän kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaisen

työn sivustot otetaan käyttöön lv. 2024-2025 (henkilöstön sivusto sekä oppilaiden ja huoltajien sivusto). Sivustot löytyvät myös oppilaiden sekä henkilöstön turvallisuuskansiosta.

Kevään 2024 KiVa-kyselyn tulosten perusteella kiusaaminen on vähentynyt seuraavasti: KiVa-kuntaraportin 2024 (N=1752, vuosiluokat 1–9) mukaan kiusaajana toimiminen on laskenut eli tulos on parantunut 0,5 prosenttiyksikköä vuodesta 2023 (4 %) vuoteen 2024 (3,5 %). Tulos on myös vertailukuntien (2024, 4,4 %) tulosta 0,9 %-yks. parempi. Vertailukuntien tulos on heikentynyt 0,7 %-yks. vuodesta 2023 (3,7 %) vuoteen 2024 (4,4 %). Kiusatuksi joutuminen on niin ikään laskenut eli tulos on parantunut 1 %-yks. vuodesta 2023 (10,8 %) vuoteen 2024 (9,8 %). Tulos on myös vertailukuntien tulosta (2024, 11,2 %) 1,4 %-yks. parempi. Vertailukuntien tulos on heikentynyt 0,5 %-yks. vuodesta 2023 (10,3 %) vuoteen 2024 (10,8 %).

Vuoden 2024 aikana päivitetään ja kehitetään em. suunnitelmia edelleen. Keskeiset kehittämiskohteet ovat oppilaiden ja huoltajien osallisuuden vahvistaminen, kiusaamisen eri muotojen tunnistaminen, koulun sisäisen ja ulkoisen yhteistyön edistäminen, kouluissa tapahtuvan nuorisotyön sekä poliisiyhteistyön vahvistaminen, 3. sektorin kanssa tehtävän yhteistyön vahvistaminen sekä sovittelutoiminnan laajentaminen. Lisäksi koulutuksen järjestäjän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma päivitettiin keväällä 2024.

Kuntakonsernin talous

Tarkastuslautakunta toteaa, että vaikka kriisikuntakriteerit eivät täyty, on kunnan lainanhoito-kyky kriisiytymässä tulorakenteen muutoksen vuoksi. Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus on 187 %, joka tarkoittaa sitä, että vieraan pääoman takaisinmaksuun menisivät lähes kaikki kahden vuoden käyttötulot. Tunnuslukujen valossa lainaa joudutaan lyhentämään uudella lainalla. Lisäksi merkittävä osa lainoista erääntyy vuosina 2025–2026, mikä lisää erityisesti korkoriskiä.

Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kuntakonsernissa tulisi laatia konkreettinen pidemmän aikavälin toimenpidesuunnitelma talouden vakauttamiseksi, jotta vastuista ja sitoumuksista selvittäisiin myös tulevaisuudessa. Kunnan on velkavastuiden lisäksi vastattava lakisääteisistä tehtävistä. Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kunnan vastuuriskiä lisää myös konserniyhtiöiden uudistettavien lainojen mahdollinen lainaehtojen heikentyminen ja kohoavat korko- ja rahoituskulut.

Vastine: Tarkastuslautakunnan havainto on aiheellinen. Kunnan talouden näkökulmasta jatkossa on olennaista hallita vuosikatteen ja investointitason tasapainoa, jotta kunta ei velkaannu ja lainakantaa saadaan hallitulle tasolle. Tuloslaskelman tulisi osoittaa jatkossakin ylijäämää, koska nollatulos käytännössä tarkoittaa, että vuosikate ei ole riittävä kattamaan investointimenoja ja lainanlyhennyksiä ja kunta velkaantuu edelleen. Kunnan velkamäärä olisi saatava alenemaan, jotta kunnalla on varaa vuoden 2027 alusta alkaviin isoihin investointeihin. Lainanhallinnassa on tasapainoiltava kunnan elinvoimaisuuden ja kasvutavoitteiden sekä nykyisen palveluverkon käyttötalousmenojen hallinnassa.

Osana kunnan talouden, velkaantumisen ja investointitarpeiden hallintaa tehtiin vuonna 2023 sivistys- ja hyvinvointipalvelujen tilatarveselvitys. Selvitystä jatkoi erillinen luottamushenkilöistä ja viranhaltijoista koostettu tilatarveselvitystyöryhmä, joka on työstänyt suunnitelmaa ja jonka jatkovalmistelu viedään edelleen lautakuntien kautta päätöksentekoon osana vuoden 2025 ja

taloussuunnitelmakauden 2026-2028 talousarviovalmistelua. Olennaista on kohdistaa tilatarpeet oikein sekä tehdä suunnitelmaa tarpeellisten investointien tärkeysjärjestyksestä ja myös tarpeettomista tiloista luopumisesta.

Konserniyhtiöiden velkaantumisen osalta, kunta on teettänyt erilliset selvitykset sekä Mäntsälän Kodit Oy:n että Mäntsälän Jäähalli Oy:n taloudellisesta tilanteesta ja lainanhoitokyvystä. Nivos konserni on laatinut omaa pidemmän välin lainanhallintasuunnitelmaa, jonka tarkoituksena on lyhentää velkamäärää ja nostettua omavaraisuutta. Uudet investoinnit kasvuun edellyttävät kuitenkin lainarahoitusta.

Henkilöstö

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategiset tavoitteet eivät toteutuneet henkilöstön osalta kaikilta osin. Sairauspoissaolojen määrä ylitti asetetun tavoitteen (alle 12 pv/henkilö/vuosi), mutta poissaolojen määrä oli selvästi alle kunta-alan keskiarvon (20,7 pv/hlö v. 2022). Työhyvinvointikyselyn palautteiden perusteella aloitettiin työhyvinvointisuunnitelman laatiminen.

Huolestuttavaa on mielenterveyteen ja jaksamiseen liittyvien sairauspoissaolojen suuri määrä (33 % poissaoloista).

Vastine: Mielenterveyden ja työssä jaksamisen tukemiseen ohjataan ennakoivien toimenpiteiden suunnitteluun työkykyriskien näkökulmasta sekä puuttumaan nopeammin työkykyhaasteisiin. Esihenkilöitä valmennetaan ja tuetaan näissä asioissa. Uusia mielenterveyden tuen malleja työterveyshuollon kanssa otetaan käyttöön.

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomion henkilöstön aktiiviseen kouluttautumiseen. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä veto- ja pitovoiman lisäämistä osaavan henkilöstön saamiseksi. Tarkastuslautakunta toteaa, että henkilöstöä siirtyy lähivuosina paljon eläkkeelle ja tämä luo haastetta osaavan henkilöstön rekrytointiin, mutta antaa mahdollisuuksia henkilöstösuunnittelulle.

Vastine: Mäntsälän kunta on viimeisen vuoden aikana pystynyt panostamaan enemmän Eduhouse-koulutuspalvelun käyttöön ohjeistuksella ja henkilöstön tiedottamisella palvelun sisällöstä ja käyttömahdollisuuksista. Lisäksi ohjeistusta koulutuspäivien merkitsemiseen HR-järjestelmään on tarkennettu. Kevään -24 aikana lähdettiin pohtimaan henkilöstösuunnittelun nykytilaa ja sitä, miten varmistamme tulevaisuudessa henkilöstöressurssien optimaalisen käytön. Jatkossa henkilöstösuunnittelun tarkoituksena on olla systemaattisempaa ja tavoitteellisempaa.

Tarkastuslautakunnan havainnot palvelualuekohtaisesti

Hallintopalvelut

Tarkastuslautakunta toteaa, että taloudelliset ja strategiasta johdetut tavoitteet voidaan katsoa toteutuneen.

Vastine: Ei vastinetta.

Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Tarkastuslautakunnan toteaa, että taloudelliset ja strategiset toiminnalliset tavoitteet eivät täysin toteutuneet. Tarkastuslautakunta pitää henkilöstön saatavuusongelmaa merkittävänä riskinä. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kuntalaisten hyvinvointisatsauksia jatketaan ja suosittaa hyvinvoinnin kehityksen laajempaa raportointia myös toimintakertomuksessa esimerkiksi HYTE-toiminnan osalta.

Väestöennusteen mukaan syntyvyys ja lasten määrä tulee laskemaan merkittävästi. Tarkastuslautakunta suosittaa, että väestöennuste huomioidaan ennakoivasti palveluverkkosuunnittelussa. Tarkastuslautakunta näkee yhtenä merkittävänä riskinä toimitilojen vajaakäytön ja käyttämättömän tilan lisääntymisen.

Vastine: Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueella on tehty toimia henkilöstöriskien hallinnassa. Palvelualueen esihenkilöille toteutettiin yhteisöllisen johtamisen koulutus toimintavuoden 2023–2024 aikana. Koulutuksella tuettiin yksiköiden johtamistyötä ja henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämistä. Varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa on panostettu rekrytointiin ja rekrytoinnin kehittämiseen sekä uuden työntekijän perehdytykseen. Varhaiskasvatuksessa on myös suunniteltu pidempikestoista ohjelmaa yhdessä henkilöstöosaston kanssa työntekijöiden poissaolojen vähentämiseen ja sitä kautta henkilöstön jaksamisen tukemiseen. Vuoden 2023 palkkaratkaisujen järjestelyerästä suunnattiin varhaiskasvatuksen palkkojen korjaukseen suhteellisesti suurempi osuus kuin muille työntekijäryhmille. Opetuspalvelut ovat jatkaneet oman henkilökunnan kannustamista erityisopetuksen täydennyskoulutukseen, jotta saadaan lisää päteviä erityisopettajia opetuksen tulosalueelle. Mäntsälän kunnassa on käytössä 10 päivän palkallinen tuki henkilöstölle, jotka kouluttautuvat aloille, joilla kunnassa on työntekijäpulaa.

Kuntalaisten hyvinvointiin liittyviä katsauksia raportoidaan osavuosikatsauksissa ja kuntalaisilloissa, joita on pidetty eri puolella Mäntsälää. Elinikäisen oppimisen ja hyvinvointipalvelualueen asioita on hyvinvointipäällikkö käynyt kertomassa säännöllisesti kunnan johtoryhmässä ja kunnanhallituksessa. Sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen osavuosikatsauksissa seurataan hyvinvointisuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden etenemistä. Kunnanvaltuusto saa vuosittain erillisen selvityksen hyvinvointisuunnitelman toteutumisesta hyvinvointiraportissa. Hyvinvointilautakunnan raportointia voidaan kehittää ja ottaa laajemmin esille hyvinvointityön raportointi toimintakertomuksessa.

Vuoden 2023 aikana tehtiin Strateginen tilaselvitys, jossa tarkasteltiin sivistys- ja hyvinvointipalveluiden tiloja ja tulevia tilatarpeita. Selvityksessä kiinnitettiin erityinen huomio vapaa-ajan palveluiden tilatarpeisiin ja Mäntsälän keskustan alueen kouluihin. Ennen selvitystä tilattiin Mäntsälän väestöennuste, jotta Strategisen tilaselvityksen pohjatiedot olivat mahdollisimman ajantasaiset. Selvitys valmistui elokuussa 2023. Selvityksen pohjalta aloitettiin syksyllä tarkempi valmistelutyö, joka pohjautuu strategiseen tilaselvitykseen. Selvitystyötä ohjaamaan kunnanhallitus asetti ohjausryhmän, johon kuuluvat kunnanvaltuuston, kunnanhallituksen ja lautakuntien puheenjohtajat sekä kunnanjohtaja, tekninen johtaja, talousjohtaja ja sivistysjohtaja. Ryhmän sihteerinä toimii opetuspäällikkö. Ryhmälle asioita on valmistellut viranhaltijoista koostunut valmisteluryhmä, jonka työtä johtaa kunnanjohtaja. Mäntsälän kunnan strategisen tilaselvityksen jatkovalmistelussa on huomioitu tarkastuslautakunnan esille nostamat riskit.

Tekninen ja elinvoimapalvelut

Tarkastuslautakunta katsoo, että talousarvio on toteutunut hyvin maailman talouden epävarmuudesta, Ukrainan sodasta ja Suomen taloudellisen tilanteen heikentymisestä huolimatta. Tarkastuslautakunta toteaa, että yleisen taloudellisen tilanteen heikentyminen näkyy uusien asuinrakennushankkeiden ja vireillä olevien lupahakemusten määrän vähäisyytenä. Tarkastuslautakunta toteaa toiminnan kannalta positiivisena kehityksenä henkilöstön vaihtuvuuden vähentymisen sekä onnistuneet rekrytoinnit.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että investointihankkeet perustuvat hyvään suunnitteluun, jotta rautatieaseman pyöräkatoshankkeen kaltaisia ylityksiä ei jatkossa tule.

Vastine: Investointihankkeiden suunnittelunohjaukseen ja kilpailutukseen on kiinnitetty erityistä huomiota, ja osaltaan oma infratöiden valvoja tuo tähän lisäresurssia.

Investoinnit

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2023 investoinnit toteutuivat kokonaisuudessaan suunnitellun mukaisesti. Investoinnit rahoitettiin tulorahoituksella. Toiminnan ja investointien rahavirta oli 4,3 milj. euroa positiivinen ja 1,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempi. Tarkastuslautakunta arvion mukaan suunnitelmavuosien 2025–2026 investointisuunnitelma kasvattaa kunnan velkataakkaa tilanteessa, jossa vuotuiset käyttötulot eivät riitä lainanhoitokuluihin.

Tarkastuslautakunta muistuttaa investointihankkeiden huolellisen valmistelun tärkeyttä, tarkkaa tarveharkintaa sekä kokonaisvaltaista ennakkovaikutusten arviointia, mikä sisältää toimintaympäristön, väestökehityksen sekä talouden kantokyvyn arvioinnin.

Tarkastuslautakunta korostaa Mäntsälä2026 -sopeuttamisohjelman periaatteiden mukaisten toimenpiteiden jatkamisen tärkeyttä.

Vastine: Tekninen ja elinvoimapalvelut toteaa, että tulevien vuosien investointiohjelmaa on valmisteltu hyvässä yhteistyössä eri hallintokuntien kanssa ja tulevaisuuden investointien tarpeellisuutta on arvioitu ja arvioidaan jatkossakin kriittisesti. Kunnan toimitilojen tarpeen laajuutta tulevaisuudessa on laskelmoitu yhdessä sivistys- ja hyvinvointipalvelujen kanssa tilatarveselvitystyön yhteydessä huomioiden aleneva syntyvyys. Infrarakentamisen määrää ohjaa kuntastrategiaan ja talousarvioon asetetut tavoitteet työpaikka-alueiden ja asuinalueiden tonttitarjonnasta.

Kuntakonserniin kuuluvat yhtiöt

Nivos Oy

Tarkastuslautakunta toteaa, että Venäjän hyökkäyssota on vaikuttanut negatiivisesti Nivos-konsernin toimintaan. Tarkastuslautakunta pitää suurta velkamäärää merkittävänä riskinä, kun korkotaso on vakiintumassa 3–4 %:n tasolle. Tarkastuslautakunta suosittaa pitkän tähtäimen rahoitus- ja kehityssuunnitelman laatimista.

Nivos Oy:n vastine:

Kehityssuunnitelman suuntaviivat on asetettu jo vuoden 2021 aikana ja sen erityisenä tavoitteena on Nivos-konsernin taloudellisen tilanteen kohentaminen. Kehityssuunnitelman lisäksi paikallisen toimintaympäristön positiiviset muutokset näyttävät tukevan Nivos-konsernin taloudellisen tilanteen kohentumista.

Nivos-konsernissa on määrätietoisesti pyritty vähentämään ulkopuolisen rahoituksen määrää. Suuri korollisten lainojen määrä nostaa konsernin rahoituskustannuksia, sillä rahoituslaitokset hinnoittelevat lainoitukseen liittyvää riskiä Nivos-konsernin rahoituslainojen korkomarginaalissa. Vuoden 2023 lopussa ulkopuolista rahoitusta oli 93 miljoonaa euroa ja ennustamme, että vuoden 2024 lopussa sitä on 88 miljoonaa euroa. Lainamäärä on saatu vuosittain laskevalle uralle. Lainoja uudelleen rahoitettaessa osa lainasopimuksista on nyt tehty lyhentyvinä- ja osa bullet-lainoina. Tässä on selkeä muutos aiempaan rahoitukseen, jossa lähes kaikki lainat olivat bullet-lainoja. Nivos-konsernissa on laadittu rahoitussuunnitelma 2030 luvulle. Rahoitussuunnitelman mukaisesti lyhenevien lainojen osuus kokonaislainamäärästä kasvaa. Vuoden 2024 toisen osavuosikatsauksen lainamäärästä 21 % oli lyheneviä. Kuluvan vuoden tilinpäätösennusteen mukaan lyhenevien lainojen määrä kokonaislainamäärästä kasvaa 25 %:iin.

Tarkastuslautakunta on aivan oikeassa todetessaan, että 3-4% korkotaso on merkittävä riski Nivos-konsernille. Korkokustannukset muodostavat myös merkittävän osan Nivos-konsernin toimintakustannuksista. Tämän lisäksi Nivos Oy maksaa omistajalle 6 % koron pääomalainasta.

Mäntsälän Kodit Oy

Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota yhtiön mittavaan lainamäärään ja kykyyn selviytyä takaisinmaksusta.

Mäntsälän Kodit Oy:n vastine:

- 1) Ara-vuokra-asuntojen vuokra pitää määrittää omakustannusperiaatteella. Se tarkoittaa sitä, että vuokra saa olla enintään sen suuruinen, kuin mitä tarvitaan asuntojen ja niihin liittyvien tilojen rahoitusmenoihin ja kiinteistön hoitomenoihin. Ara valvoo sitä, että asuntojen omistajat määrittävät vuokrat omakustannusperiaatteen mukaisesti.

Samassa kohteessa samanlaisten asuntojen vuokran pitää olla keskenään samanlainen. Samanlaisuudella tarkoitetaan asuntojen koon, varustuksen ja kunnan samanlaisuutta.

Ara valvoo sitä, että vuokra määritetään oikein. Vuokrien kohtuullisuuteen Ara ei ota kantaa.

- 2) Mäntsälän kunnan kilpailuttama joukkovelkakirjalaina erääntyy maksettavaksi vuonna 2026. Yhtiö tulee pyytämään omistajan ohjausta lainan uudelleenjärjestelyyn hyvissä ajoin vuonna 2025.

Mäntsälän Jäähalli Oy

Tarkastuslautakunta toteaa, ettei yhtiön nollatulostavoite toteutunut ja kävijämäärätavoitteen toteutumisesta ei raportoitu. Yhtiön taloustilanne nähdään erittäin vaikeana mittavan velkamäärän ja kasvaneiden korkokustannusten vuoksi. Yhtiön toiminta on täysin kunnan taloudellisen tuen varassa.

Vastine:

Vuodelle 2023 asetettu nollatulostavoite ei ollut millään mittareilla realistinen. Tämä olisi edellyttänyt vuodessa noin 60 % liikevaihdon kasvua ja samaan aikaan merkittäviä säästötoimia.

Kävijämäärän raportointi ei ole järkevä mittari jäähallin kasvun/kannattavuuden arviointiin. Emme laske pelaavien ja harjoittelevien ryhmien kokoja eikä se ole edes tärkeä tieto. Järkevämpää olisi mitata jäähallin sekä keilahallin käyttöastetta, joka korreloi suoraan hallin kannattavuuteen.

Mäntsälän Yrityskehitys Oy

Tarkastuslautakunta toteaa, että yhtiö saavutti vuodelle 2023 asetetut tavoitteet osittain.

Vastine: Mäntsälän Yrityskehitys Oy:llä oli määriteltynä kaksi sitovaa tavoitetta vuodelle 2023.

Ensimmäinen tavoite koski Mäntsälään sijoittuneita tai toimitiloja rakentaneita yrityksiä, joiden lukumäärän tavoitetaso tarkastelujaksolla 2022-2026 on 2 suurta yritystä sekä 3 keskisuurta yritystä. Tavoitteen toteutuma vuoden 2023 loppuun mennessä oli 1 suuri yritys sekä 2 keskikokoista yritystä. Tarkastelujaksoa on jäljellä vielä kolme vuotta (2024-2026), joten tavoitteen toteutuma vuoden 2023 lopussa vastaa hyvin pitemmän tarkastelujakson tavoitteiden mukaista etenemistä. Parhaillaan on vireillä useita merkittäviä yritysten investointihankkeita Mäntsälässä, joten koko tarkastelujakson tavoitteiden saavuttaminen vaikuttaa tässä vaiheessa todennäköiseltä.

Yhtiön toinen tavoite koski yhtiön toteuttamia yritysconsultointeja vuoden 2023 aikana. Tavoitteena ollut lukumäärä 120 kpl saavutettiin (toteutuma oli 125 kpl).

Muut havainnot

Tarkastuslautakunta katsoo että, kunnan on jatkettava tulorahoituksen riittävyttä vahvistavia toimenpiteitä ja talouden sopeuttamista. Lisäksi kasvava globaali epävarmuus lisää talouden haasteita mm. kohonneiden kustannusten ja korkotason vuoksi.

Tarkastuslautakunta muistuttaa kunnan merkittävistä takausvastuista ja tytäryhtiöiden mittavasta velkamäärästä. Myös tytäryhtiöissä tulisi laatia pidemmän aikavälin rahoitussuunnitelma ja sopeuttamisohjelma.

Vastine: Tarkastuslautakunnan havaintoja voi pitää oikeana. Tulorahoituksen riittävyys vuoden 2025 alusta lukien sekä suunnitelmakausilla tulee haasteelliseksi, kun valtionosuusrahoitus leikkaantuu ja kunnille tulee lisävelvoitteita TE-palvelukokonaisuuden rahoituksen osalta. Leikkaustarpeet pitkällä aikavälillä ovat merkittäviä ja johtavat myös väistämättä rakenteellisiin uudistuksiin, tehostuksiin sekä palvelutason muutoksiin.

Tytäryhtiöiden velkamäärää pyritään hallitusti vähentämään. Konserniyhtiöistä Mäntsälän Kodit Oy:n ja Mäntsälän Jäähalli Oy:n osalta ei ole tarvetta lainamäärän lisäämiseksi. Nivos konsernin osalta tulevaa lainanotto-suunnitelmaa ja kunnan takausvastuita on käsitelty valtuustossa kokonaisuutena ja velkamäärän hillitsemiseksi pyritään lainamäärää vähentämään suunnitelmallisesti. Kaikkien yhtiöiden osalta on tehty taloutta tasapainottavia toimenpiteitä ja selvityksiä.